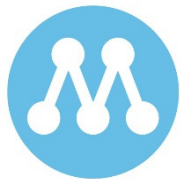

Budgetriktlinjer 2018–2020

Landstinget i Kalmar
län

2017-05-09

ALLIANSN

Alliansens riktlinjer inför budget och plan 2018-2020

Våra viktigaste punkter

Detta är de viktigaste åtgärderna i Alliansens budgetriktlinjer, en elvapunktlista över saker vi anser att landstinget behöver göra under nästa planperiod:

1. Skapa en sammanhållen och nära hälso- och sjukvård som utnyttjar resurserna så effektivt som möjligt i hela länet.
2. Flytta resurser och vård från sjukhusen till primärvården samt sätta ett tydligt och långsiktigt mål för detta.
3. Genomföra en total översyn av grundbemanningen inom hälso- och sjukvården utifrån att vården ska vara jämlik i hela länet.
4. Införa en trohetsbonus för att belöna trotjänare med erfarenhet.
5. Höja tempot i utvecklingen och kraven på landstingets journalsystem.
6. Skapa en plan med tydligt siffransatta mål för vårdens tillgänglighet digitalt och patienternas digitala möjligheter.
7. Ta fram en strategi för budgetar i balans i förvaltningarna, för att skapa arbetsro och långsiktighet.
8. På sikt minska antalet patienter per läkare i primärvården avsevärt.
9. Ta fram mål för hur skillnaden i livslängd mellan människor med psykisk ohälsa och dem med psykiskt välbefinnande ska minska.
10. Göra det lättare att få akut sjukvård på rätt nivå.
11. Förstärka det förebyggande arbetet med hälsokontroller 40-50-60 år, enligt Västerbottenmodellen.

Tre stora utmaningar

Alliansen ser tre stora utmaningar som landstinget måste ta tag i på allvar i kommande landstingsplan:

- Sjukvårdens anpassning till ett ökat vårdbehov i framtiden.
- Behålla befintliga medarbetare och rekrytera nya med rätt kompetens.
- Ta tillvara digitaliseringens möjligheter.

Framtidens hälso- och sjukvård

Vårdbehovet kommer att öka eftersom befolkningen växer och andelen äldre med komplexa sjukdomstillstånd blir fler, både i Kalmar län och i landet som helhet. Vårt landsting behöver förbereda sig genom att ta fram en långsiktig utvecklingsplan för hela hälso- och sjukvården i länet.

Om landstinget ska klara av sitt hälso- och sjukvårdsuppdrag i framtiden måste dess olika delar bli bättre på att samverka, förebygga allvarliga sjukdomstillstånd och utnyttja sina resurser så effektivt som möjligt.

Då måste vissa vårdinsatser och resurser flyttas från sjukhusen till hälsocentralerna och den kommunala hemsjukvården. Vården kommer då närmare medborgarna. Genom tidigare vårdinsatser används resurserna bättre. Det är en förändring som sjukvårdssverige är överens om.

Alliansen anser att denna förändring går för långsamt i Kalmar län och att landstinget behöver anpassa sig till det ökade vårdbehovet på ett mer systematiskt och ordnat sätt. Vi vill sätta ett tydligt och långsiktigt mål för förflyttningen av vårdtyngdpunkten från sjukhusen till primärvården.

Vi vill se en strategi för hur nuvarande sjukhusvård i större utsträckning kan bedrivas som dagsjukvård utan inläggning, så kallad öppenvård, och hur dagsjukvård kan flyttas ut och utföras inom primärvården eller den kommunala hemsjukvården. När uppgifter flyttas från sjukhusen till primärvården ska motsvarande budgetresurser följa med, vilket inte sker idag. Sjukhusen ska vara inrättningar dit patienterna vänder sig för att få rätt specialistvård av högsta kvalitet och i rätt tid. Genom denna process blir sjukhusens uppdrag tydligare.

Primärvården ska avlasta sjukhusen från patienter som inte kräver vård av slutenvårdsspecialister. Patienter med mindre allvarliga åkommor eller långvariga och kroniska tillstånd bör i större omfattning få vård på sin hälsocentral eller i bostaden. Genom att primärvården gör fler insatser för ökad folkhälsa och tidig upptäckt av olika sjukdomstillstånd, minskar behovet av dyrare sjukhusvård i ett senare skede. Allt detta förutsätter att den redan i dag underdimensionerade primärvården får större budgetresurser och löser sina rekryteringsbehov. Det måste bli mer attraktivt för läkare och sköterskor att jobba där.

Det är hög tid att Landstinget i Kalmar län påbörjar förskjutningen från sluten- till öppenvård, från sjukhus till hälsocentral och från vård till hälsofrämjande. Det är endast så hälso- och sjukvården kan klara av det ökade vårdbehovet från en åldrande och växande befolkning.

Alliansen vill:

- Skapa en sammanhållen och nära hälso- och sjukvård som utnyttjar resurserna så effektivt som möjligt i hela länet.
- Flytta resurser och vård från sjukhusen till primärvården samt sätta ett tydligt och långsiktigt mål för detta.

Bemanningen

En god kompetensförsörjning är en förutsättning för att kunna erbjuda en hälso- och sjukvård med korta köer och hög kvalitet. Medarbetarnas yrkeskunnande och engagemang skapar förtroende hos patienten, högre kontinuitet i vården och ökad patientsäkerhet. Mycket fokus har lagts på att rekrytera nya medarbetare men det är lika viktigt att visa uppskattning för den kompetens och erfarenhet som redan finns i landstinget. Detta sker bland annat genom en långsiktig lönepolitik där kompetensutveckling, erfarenhet och ansvarstagande belönas men även genom att medarbetaren erbjuds en god arbetsmiljö, karriärmöjligheter och attraktiva arbetstider. Vi vill därför införa en form av trohetsbonus för att belöna medarbetare med lång erfarenhet i landstingets verksamhet.

Konkurrensen om personalen ökar. Det har under senare tid skett en ökad flykt av medarbetare till kommuner, andra landsting, bemanningsföretag och arbetsgivare i andra länder som lockat med bättre löner och arbetsvillkor. Vakanta tjänster har fått fyllas med inhyrd personal vilket ökat landstingets kostnader, försämrat kontinuiteten och i vissa fall riskerat patientsäkerheten. Vi vill använda en del av kostnaderna för hyrpersonal till långsiktiga satsningar på bättre anställningsvillkor i verksamheter med bemanningsproblem. Särskilt riktade lönesatsningar kan vara en lösning men även att prova nya arbetstidsmodeller. Den treskiftsmodell som används på många håll i vården behöver utvärderas utifrån ett attraktivitets- och arbetsmiljöperspektiv.

Arbetsbelastningen är hög i många verksamheter och det finns tydliga brister i arbetsmiljön. Patientvolymerna har ökat vilket ställer krav på ökad produktion och kapacitet i vården. För att vara en attraktiv arbetsgivare och kunna säkra upp patientsäkerhet och arbetsmiljö behöver landstinget göra en översyn av grundbemanningen inom samtliga verksamheter. Det är viktigt att grundbemanningen utformas efter vårdbehov och att den bygger på en jämlik vård i hela länet. Förändringar i verksamheten måste ske i dialog och samverkan med medarbetarna.

Personalavgångar som sker måste matchas bättre av utbildningsinsatser. Därför ska de platser som finns för Akademisk Specialisttjänstgöring (AST) bättre anpassas efter de behov som finns i verksamheten. Fler karriärvägar, även kliniska, behöver skapas i sjukvården. Viljan hos medarbetare att vidareutbilda sig ska tas tillvara och arbetsuppgifterna bättre motsvara den nya kompetensen.

Landstingets arbete med att avskaffa ofrivilliga deltider ska fortsätta men arbetet måste då utformas så att det blir möjligt att orka arbeta heltid. Tjänster som utannonseras ska som regel vara heltid och tillsvidarejänster. Det är viktigt inte minst ur ett jämställdhetsperspektiv. En anställningsgaranti ska ges till nyutexaminerade sjuksköterskor i länet.

Alliansen vill ge sjukvårdspersonalen mer tid för det patientnära arbetet. Medarbetarnas kompetens måste användas rätt och yrkesrollerna renodlas.

Vårdpersonalens tid för administration och annat arbete som inte är direkt värdeskapande för patienten måste reduceras. Undersköterskerollen behöver bli mer attraktiv. Här ser vi nästa stora rekryteringsbehov. För att använda resurserna mer effektivt behöver landstinget se över vilka arbetsuppgifter som kan övertas av andra yrkesgrupper genom vårdnära service. Det kan också finnas skäl att återinföra tjänster som sjukvårdsbiträden, med kortare vårdutbildning.

Alliansen vill:

- Genomföra en total översyn av grundbemanningen inom hälso- och sjukvården utifrån att vården ska vara jämlik i hela länet.
- Införa en trohetsbonus för att belöna trojtjänare med erfarenhet.
- Att dyra kostnader till bemanningsföretag istället används till aktiva åtgärder för att förbättra anställningsvillkoren för landstingets medarbetare.
- Pröva olika arbetstidsmodeller för att skapa bättre arbetsvillkor.
- Utvärdera den treskiftsmodell som används på många håll i sjukvården.
- Att antalet platser för Akademisk Specialisttjänstgöring bättre speglar verksamheternas behov.
- Utveckla karriärtjänster och bättre ta tillvara på dem som vill utbilda sig.
- Göra undersköterskeyrket mer attraktivt.
- Ta fram en beskrivning för hur andra yrkesgrupper kan avlasta läkare, sjuksköterskor och undersköterskor.

Digitaliseringen

Digitaliseringen skapar nya möjligheter i vården. Den förenklar arbetet, ökar tillgängligheten för patienterna och skapar helt nya möjligheter för till exempel kroniskt sjuka patienter att få ett utvecklat stöd för sin vård. Landstinget måste öka tempot för införandet av nya e-hälsolösningar och bli bättre på att använda digitaliseringen för att utveckla vården i alla delar.

Journalssystemet Cosmic måste vidareutvecklas snabbare för att bli ett bättre stöd för medarbetarna och mer patientorienterat. Det är viktigt att nya lösningar börjar användas och att de effektiviseringar som kan göras också tas tillvara. Därför bör landstinget ta fram en modell för att vid varje införande frigöra resurser som kan sparas in eller användas där de behövs bättre i vården.

För patienter med kroniska sjukdomar bör en plan tas fram för hur landstinget ska förbättra vården med digitala lösningar, till exempel för självrapportering av data och stöd till egenvård.

En plan behöver upprättas för hur en större del av vården ska bli tillgänglig virtuellt och patienten kunna förbereda besök genom att digitalt redogöra för sin sjukdomshistoria. Det övergripande målet ska vara att öka tillgängligheten totalt sett.

Digitaliseringen kan ersätta många fysiska besök, underlätta vårdplanering och skapa möjlighet till större patientdelaktighet. För att det ska bli möjligt behöver

---

det ske en kompetenshöjning hos landstingets medarbetare så att de enkelt kan ta tillvara möjligheterna.

Alliansen vill:

- Öka tempot för införandet av e-hälsolösningar.
- Utarbeta en plan för en digital kompetenshöjning hos personalen.
- Ta fram en systematisk plan för hur man kan utveckla digitala stöd till patienter med kroniska sjukdomar.
- Höja tempot i utvecklingen och kraven på landstingets journalsystem.
- Ställa krav på att möjliga effektiviseringar vid införande av digital teknik ska tas tillvara.
- Skapa en plan med tydligt siffersatta mål för vårdens tillgänglighet digitalt och patienternas digitala möjligheter.

Ordning i ekonomin

Landstinget i Kalmar län har de senaste åren haft en hög kostnadsutveckling och ett ekonomiskt resultat som bortsett från extra intäkter blivit allt sämre.

Varje år tvingas landstingets sjukvårdsförvaltningar konstatera att budgeten är omöjlig att följa eftersom den är helt orealistisk. Vissa verksamhetsföreträdare illustrerar det tydligt när de säger att "vi är underbudgeterade från dag ett på året". Det gäller för många verksamheter. Revisorerna kommer i år lämna en rapport om landstingets budgetprocess som visar att budgeten har låg trovärdighet i verksamheten och inte fungerar som styrinstrument, något som har illustrerats i boksluten år efter år.

Prognosen för hela landstingets verksamhet är ett nollresultat i år. Det betyder att de stora underskott som funnits i sjukvårdsförvaltningarna fortsätter. Trots att man nu uttalat bedriver kostnadsbesparande åtgärder med till exempel minskade hyrbemanningskostnader som ett mål, ett stort antal stängda vårdplatser och minskat vårdutbud på många håll. Den nuvarande strategin är ett enormt risktagande eftersom den helt bygger på att extra intäkter ska dyka upp och rädda resultatet på sista raden. Det måste till en ny strategi där politiken tar ansvar och kräver att verksamheten tar fram förslag till kostnadsbesparande åtgärder som kan genomföras utan att tillgängligheten till vård i länet försämras.

En handlingsplan som sänker landstingets kostnader måste utarbetas, utöver de vardagsrationaliseringar som görs i förvaltningarna. Genom att i tid utarbeta åtgärder och fatta beslut kan risken för ytterligare skattehöjningar minimeras, och tokryck och panikåtgärder undvikas.

Alliansen vill:

- Ta fram en strategi för budgetar i balans i förvaltningarna, för att skapa arbetsro och långsiktighet.

Förebyggande vård

Sjukdomar som upptäcks tidigt får ofta ett skonsammare förlopp och kräver mindre insatser; många sjukdomar kan helt förebyggas. Det finns alltså stora vinster med förebyggande insatser inom vården. Landstinget behöver arbeta mer med detta.

De stora folksjukdomarna, diabetes och hjärt-kärlsjukdomar, behöver bättre uppföljningar genom förebyggande kronikerprogram där primärvård och sjukhusvård samverkar.

Föräldrautbildningarna bidrar till trygghet hos föräldrarna inför förlossning och föräldraskap, bygger sociala nätverk och förebygger psykisk ohälsa. Därför är det olyckligt att utbildningarna ställts in på grund av barnmorskebrist. Om landstinget inte kan genomföra föräldrautbildningar i egen regi bör man ta hjälp av andra aktörer, till exempel studieförbunden.

Landstinget i Kalmar län erbjuder livsstilsrådgivning till personer i vissa riskgrupper. Nästa steg är att bjuda in hela befolkningen till standardiserade hälsosamtal och stöd till förbättrade levnadsvanor, för att särskilt kunna uppmärksamma dem med stor risk att tidigt drabbas av hjärtinfarkt/slaganfall, enligt Västerbottens väl dokumenterade preventionsmetod. Den består av en kombination av folkbildningsaktiviteter, hälsoundersökningar med tioårsintervall och hälsosamtal.

Landstinget ska förmedla kunskap, stöd och möjligheter till goda hälsoval. Överlag behövs därför bättre information om nyttan med hälsosamma levnadsvanor och att tacka ja till screeningundersökningar, som mammografi och gynekologisk cellprovundersökning, samt till vaccinationer. Landstinget ska göra kraftfulla insatser för att uppnå målet om ett tobaksfritt län 2025 och inleda ett arbete för en nollvision för skadligt alkoholbruk och drogmissbruk.

Landstinget behöver därför göra riktade insatser till socioekonomiskt utsatta grupper, som kan vara svåra att nå. Dessa grupper har en förhöjd risk att drabbas av ohälsa, bland annat på grund av lägre anslutning till screeningundersökningar och vaccinationsprogram, samt högre andel rökare.

Folkhälsoarbetet i länet fungerar väl i vissa kommuner men har tappat fart i andra. Möjligheterna för Folkhälsoenheten att ge efterfrågat stöd till kommunerna är begränsade. En särskild person bör anställas på enheten för att samordna folkhälsoarbetet i länet.

Landstinget behöver förbättra arbetet kring barns rätt i vården, både som patienter och anhöriga. En tjänst som barnsamordnare inrättas, för att samordna och driva på arbetet på alla nivåer.

Alliansen vill:

- Säkra föräldrautbildningar genom samarbete med studieförbunden.
- Införa preventionsprogram med hälsokontroller i tioårsintervaller enligt Västerbottensmodellen.
- Införa riktade folkhälsoinsatser till socioekonomiskt utsatta grupper.
- Inleda arbete med nollvision för skadligt alkoholbruk och drogmissbruk.
- Stärka och samordna folkhälsoarbetet i länet genom en särskilt ansvarig person på utvecklings- och folkhälsoenheten.
- Inrätta en tjänst som barnsamordnare.

Sjukvård som brådskar

Akuten är för många vägen in i vården. Mer än 75 procent av akuta primärvårdspatienter söker vård på sjukhusens akutmottagningar, även om de egentligen hade fått den bästa vården på sin hälsocentral.

Tillgängligheten på 1177 Vårdguiden måste öka, såväl via telefon som nätet. Tjänsten behöver på allvar börja fungera som sjukvårdens första linje som snabbt ger egenvårdsråd och vid behov slussar medborgarna vidare till rätt vårdinstans. Idag är långa väntetider på 1177 ett så stort problem att många väljer att åka till en akutmottagning vid uteblivet svar. Väntetider på två till tre timmar, vilket förekommer idag, är inte acceptabla.

Alliansen vill utreda hur tillgängligheten på hälsocentralerna kan öka med fler akutteam och öppna mottagningar vissa tider, samt försök med kvälls- och helgöppet. Samtidigt vill vi utöka akutmottagningarna i Kalmar och Västervik med ett primärvårdsspår för patienter som sökt sig till akuten men inte är i behov av akutsjukvård. Det gör patientens väg in i vården tydligare och frigör tid för sjukhusens specialister.

Landstinget ska under planperioden utreda hur man kan skapa framtidens ambulanssjukvård. En stor del av befolkningen i Kalmar län bor på landsbygden. Alliansen vill pröva ett system med läkarbilar, fler lättambulanser och mobila team för att kunna erbjuda dessa medborgare nära och trygg vård. Landstinget kan redan nu införa bedömningsbilar bemannade med sjuksköterska för att avlasta akutmottagningarna. Utredningar visar att det kan reducera besöken på sjukhusens akutmottagningar med upp till 25 procent.

Alliansen vill:

- Göra det lättare att få akut sjukvård på rätt nivå.
- Utreda effekterna av ett primärvårdsspår på sjukhusens akutmottagningar.
- Öka tillgängligheten på 1177 och införa en nollvision mot långa väntetider över 20 minuter.

Primärvård – Nära Vård

Primärvården är basen i sjukvården. Det är dit patienten ska vända sig i första hand. Vid behov ska patienten slussas vidare till sjukhusspecialist och sedan återkomma till primärvården för uppföljning och kontroller. För att patienten ska få den mest effektiva vården behöver resurser överföras från sjukhusen.

I en del fall är det lämpligt att en sjukhusspecialist håller i kontroller och uppföljning. Ur ett patientperspektiv vore det dock lämpligt att sådana kontroller görs i primärvården. En modell för att lokalisera sjukhusspecialisternas öppenvårdsmottagningar till hälsocentralerna behöver därför utarbetas. Det skulle företrädesvis kunna ske genom digitala lösningar.

Vård på rätt nivå kan också innebära att olika professioner arbetar i team kring patienter med särskild problematik, till exempel team med särskild kompetens för sköra äldre. Vårdsamordnare för patienter med stora vårdbehov kan bidra till bättre kontinuitet i vården.

Det finns goda erfarenheter av äldrevårdsmottagningar från olika delar av landet. Särskild tid behöver avsättas för äldre med komplex sjuklighet. Stimulansmedel och ersättning för den extra tid som behövs för de hälsocentraler som inför en sådan modell läggs i Hälsovalet.

För patienten är den nära vården av stor betydelse. Det kan innebära att en del vård och konsultationer görs på distans via e-hälsolösningar som patienten kan hantera från hemmet eller via ett digitalt vådrum på hälsocentralen eller i det

-----

kommunala äldreboendet, och på så sätt slipper resa. Tekniska lösningar ska dock inte ersätta det mänskliga mötet när det så önskas och behövs.

Ett stort antal landstingsdrivna hälsocentraler har stora problem med bemanning och kontinuitet. Dessa platser sammanfaller inte sällan med områden där det finns en åldrande befolkning med stora vårdbehov. Det är hög tid att se över regelverket för Hälsovalet för att öka attraktiviteten att arbeta och starta ny verksamhet i länet. Exempelvis bör möjlighet till stegvis uppstart införas, då en intressent kan bygga upp en patientlista över tid i offentlig drift, och ta över i privat utförande efterhand.

Hälsovalet ger extra ersättning för filialer. Landstingets primärvård behöver i högre grad använda möjligheten att göra om svårbemannade hälsocentraler till filialer där en stabilare enhet tar ett övergripande ansvar.

Villkoren för offentliga och privata utförare att verka i primärvården måste vara likvärdiga. De konkurrensfördelar som landstingsdrivna hälsocentraler har måste arbetas bort om detta ska kunna uppnås.

Primärvården har ett brett uppdrag som med visionen om Framtidens Sjukvård blir ännu mer omfattande. För att göra det mer attraktivt att arbeta som allmänmedicinsk specialist eller annan medicinsk specialitet i primärvården behöver målet för antalet listade patienter per läkare minska avsevärt.

Alliansen vill:

- Utarbeta en modell som ökar tillgängligheten i primärvården, för att styra patienter till rätt vårdnivå.
- Ta fram en modell för öppenvårdsersättning som stimulerar sjukhusspecialister att verka i primärvården.
- Pröva hur en del av hälso- och sjukvårdens öppenvårdsmottagningar kan bli en del av primärvården. Motsvarande andel av budgeten följer med.
- Införa en särskild ersättning för hälsocentraler som startar äldrevårdsmottagning.
- Utveckla teamsjukvård för grupper med särskilt stora vårdbehov.
- Utvärdera och följa upp möjligheten att bedriva vård på mindre orter.
- Underlätta stegvis etablering av privat drivna enheter.
- Att offentliga och privata utförare ges samma ekonomiska förutsättningar att arbeta i länets primärvård.
- På sikt minska antalet patienter per läkare i primärvården avsevärt.

Sjukhusvård efter behov

Sjukhusvården kommer i framtiden behöva ta hand om fler patienter som har större och mer komplexa vårdbehov. Viktigast av allt är att planeringen av vården och verksamheten utgår från patienternas behov, inte vilken personal sjukhusen lyckats rekrytera. Därför måste det göras en utredning om hur länets samlade vårdbehov ser ut över en tio- till tjugoförårsperiod. Därefter ska landstinget göra en långsiktig utvecklingsplan för vården på alla nivåer. Särskilt viktigt är detta för att kunna förtydliga och säkra akutuppdraget på sjukhusen.

Omfattande satsningar behöver göras redan nu. En av dessa är en utökning av radiologin i länet. Röntgen är ett effektivt sätt att ställa många diagnoser. Saknas den resursen uppstår flaskhalsar redan i början av vårdprocessen. Därför ska

---

landstinget genomföra en utredning och projektering av behoven på de tre sjukhusen.

Alliansen vill göra en grundläggande genomlysning av vårdplatserna i länet utifrån patienternas behov. Det måste finnas en långsiktig planering så att både patienter och medarbetare känner sig trygga med att platserna finns kvar. På kort sikt måste antalet vårdplatser anpassas till de vårdbehov som finns.

Cancer är vår tids stora folksjukdom. Vi vill skapa tydliga cancercentrum på sjukhusen i Kalmar och Västervik där kompetens, dagvård och vårdplatser samlas. Där ska patienterna känna att de får den bästa cancervården och är skyddade från till exempel vanliga smittor som kan vara livshotande.

Nu är det dags att skapa en palliativ enhet med samlade vårdplatser i Västervik för att ge jämlik vård vid länets tre sjukhus. Personalen får på så sätt möjlighet att arbeta med det förhållningssätt som krävs och fokusera på de palliativa patienterna. Sex platser ska tillskapas på Västerviks sjukhus.

Landstingsstyrelsen ska löpande redovisa de mest kötyngda områdena för att medborgarna ska få möjlighet att jämföra de olika enheterna. Inom flera områden, till exempel inom ögon- och öronsjukvården, är det alltför stora skillnader i väntetider i länet. I andra län har vårdval medfört att köerna minskat. Vi vill att detta prövas under planperioden.

Alliansen vill:

- Genomföra en utredning om framtidens sjukvårdsbehov i länet och utifrån den ta fram en plan för behovet av lokaler, vårdplatser och personal för länets tre sjukhus.
- Förtydliga och säkra upp akutuppdraget på sjukhusen.
- Genomföra en utredning av det framtida behovet av radiologi i länet och snarast projektera brådskande investeringar.
- Utvidga vårdvalet till fler områden, särskilt där väntetiderna är långa, och följa upp de mest kötyngda områdena regelbundet i landstingsstyrelsen.
- Utveckla och stärka onkologin i länet genom att skapa cancercentrum i Kalmar och Västervik.
- Öppna en samlad palliativ enhet med sex vårdplatser på Västerviks sjukhus.

Vård för psykisk hälsa

Den psykiska ohälsan ökar och är den vanligaste orsaken till sjukskrivning. Vården för lättare psykisk ohälsa hos både vuxna, barn och ungdomar finns numera i primärvården. Psykiatrin blir mer specialiserad för att kunna koncentrera sig på tyngre psykisk sjukdomsproblem. Landstinget måste följa utvecklingen så att nya trösklar inte skapas mellan olika verksamheter. En särskild utredning har gjorts om barn och ungdomars psykiska hälsa och hur olika aktörer kan samverka bättre. Det är viktigt att ansvarsfördelning och roller tydliggörs för att ungdomar ska få snabb behandling.

Inom cancerområdet har standardiserade vårdförlopp införts. Metoden används även inom neuropsykiatrin. Ambitionen är att göra vårdprocessen tydligare och korta ledtiderna. Arbetssättet bör utvecklas och användas även inom andra psykiatriska diagnosområden.

Det ökade flyktingmottagandet innebär ett ökat tryck på primärvården och psykiatrin. Många nyanlända har upplevt trauman som leder till posttraumatiska stressyndrom. För att bättre kunna möta dessa och de transkulturella skillnader som ofta finns behöver en särskild kompetens byggas upp. Psykiatriska traumacenter, med både öppen och slutna psykiatrisk specialistvård, ska byggas upp.

För bättre tillgänglighet och för att avlasta och komplettera läkare, psykologer och sjuksköterskor behövs personal med paramedicinsk kompetens (kuratorer, arbetsterapeuter med mera). Det är viktigt att dessa fördelas mer jämnt över länet.

Arbetet med suicidprevention ska intensifieras i samverkan med andra samhällsaktörer för att minska den högre andelen självmord i vårt län.

Det finns stora skillnader i den psykiska hälsan beroende på var man bor i länet. Landstinget måste arbeta mer med riktade insatser där behoven är störst och ta fram en särskild handlingsplan. Åldersgruppen 15-24 år står för en stor ökning av vårdkontakter inom psykiatrin. Här behövs ett särskilt anpassat stöd med hög tillgänglighet och snabb behandling.

Idag saknas vårdplatser inom barn- och ungdomspsykiatrin i norra länsdelen. Det är ojämnt och måste åtgärdas. Därför ska särskilda vårdplatser inrättas i Västervik i samband med byggnation av nya psykiatrilokaler.

De nya lokalerna är en nödvändig satsning för att förbättra den psykiatriska vården och åtgärda de stora somatiska vårdbehov som finns hos många patienter. Människor med psykisk ohälsa har en kortare livslängd. Nu ges förutsättningar att förbättra samverkan mellan somatik och psykiatri. Landstinget ska ta fram mål för hur skillnaden i livslängd ska minska.

Insatserna mot psykisk ohälsa hos äldre har varit eftersatta. Kunskaperna om äldre och psykisk ohälsa behöver stärkas. För att förbättra den psykiska hälsan och livskvaliteten för de äldre ska landstinget skapa en särskild äldrepsykiatrisk enhet där särskild kompetens finns samlad.

Alliansen vill:

- Att riktade insatser görs i geografiska områden som har störst psykisk ohälsa och därmed största behov.
- Införa standardiserade vårdförlopp inom fler psykiatriska diagnosområden.
- Förstärka psykiatrin med paramedicinsk kompetens för att komplettera och avlasta läkare och sjuksköterskor.
- Att landstinget tar fram mål för hur skillnaden i livslängd mellan människor med psykisk ohälsa och dem med psykiskt välbefinnande ska minska.
- Bättre möta de behov som finns i åldersgruppen 15-24 år.
- Att vårdplatser för barn och ungdomar ska införas vid Västerviks sjukhus.
- Bygga upp en särskild äldrepsykiatrisk enhet för att förbättra den psykiska hälsan och livskvaliteten hos våra äldre.

Regional utveckling

Från och med den 1 januari 2019 får landstinget ansvaret för alla delar av den regionala utvecklingen i länet, samtidigt som ansvaret för sjukvården består. Det ställer nya krav på landstingets arbetssätt och på en förmåga att kombinera territoriellt ansvar med driftsansvar.

Viktiga frågor som nu måste hanteras är strategier för utvecklingen av infrastrukturen tillsammans med kollektivtrafikens utveckling, hur man når två arbetsmarknadsregioner i länet, samt de stora utmaningar som finns vad gäller den samlade arbetsmarknadens kompetensförsörjning. Under 2017 fattas beslut om en reviderad regional utvecklingsstrategi. Huvudlinjerna i den måste inarbetas i landstingsplanen så att de kan få genomslag i landstingets arbete på ett betydligt mer kraftfullt sätt.

Sjukvården bör spela en tydligare roll i den regionala utvecklingen. Vid sidan av Linnéuniversitetet, är det inom hälso- och sjukvården som det pågår mest forskning och finns högst andel högutbildad personal i länet. Den kapaciteten behöver i högre grad bli en medveten och aktiv del av arbetet med att stärka den regionala utvecklingen.

Kalmar län står inför utmaningar men också stora möjligheter i och med mottagandet av nyanlända. De har med sig mycket kompetens och yrkeskunna som länet måste bli bättre på att ta till vara. Olika utbildnings- och kompetensinsatser behöver göras för att fler ska kunna nå arbetsmarknaden. En särskild insats behöver göras för att stärka integrationsarbetet som en del av den regionala utvecklingen.

Det nya Region Kalmar län får en möjlighet att bygga en lokal närvaro i hela länet. Under 2018 ska en modell för regional närvaro utvecklas så att den kan förverkligas när den nya regionen startar.

Alliansen vill:

- Att en modell utarbetas för regional närvaro i hela länet.
- Inleda ett utvecklingsarbete för nästa steg mot ett fossilbränslefritt län.
- Utveckla ett program för hur sjukvården ska bli en stark del av den regionala utvecklingen.
- Ta fram en sammanhållen strategi för att stärka integrationsarbetet som en del av den regionala utvecklingen.

Kollektivtrafik

Resandet med kollektivtrafiken i länet ökade kraftigt förra året. Det är viktigt att pendeltågstrafiken mellan Kalmar och Växjö startar så att integrationen av arbetsmarknadsregioner förstärks. Det är av stor betydelse att säkra den långsiktiga driften och trafikeringen av Stångådals- och Tjustbanan, och utveckla tätare pendlingsförbindelser även där. Landstinget behöver ta initiativ till överenskommelser med grannregionerna så att den länsgränsöverskridande trafiken säkerställs och ges möjlighet att utvecklas.

Närtrafiken inom länet behöver fortsätta att utvecklas så att den blir lättare att beställa och mer anpassad för olika behov. Gymnasiestuderande på södra Öland bör till exempel ha möjligheten att resa kollektivt även med närtrafiken.

Självfinansieringsgraden är för låg, särskilt för busstrafiken. Det innebär att kollektivtrafiken fortfarande kostar pengar som skulle göra nytta i landstingets övriga verksamheter. För att komma åt problemet behöver nyttjandegraden på bussarna fortsätta att öka. En bit i detta kan vara att arbeta med lägre biljettpriser utanför högtrafik.

Taxesystemet måste utvecklas och bli enklare. Den så kallade länsgränsvavgiften ska avvecklas i båda riktningar så att resande över de administrativa gränserna inte bestraffas såsom sker idag.

Alliansen vill:

- Ta fram förslag till hur nyttjandegraden av bussturer kan öka.
- Utveckla närtrafiken så att den bättre svarar mot de behov som finns i olika delar av länet.
- Utveckla och förenkla biljettsystemet och avveckla länsgränsvavgifterna.
- Säkerställa att pendeltågstrafiken Kalmar-Växjö kommer igång.
- Säkra och utveckla pendlingstrafiken längs Stångådals- och Tjustbanorna.
- Skapa långsiktiga överenskommelser med grannregionerna om den gränsöverskridande trafiken.

Kultur för hälsa och utveckling

Kulturen är avgörande för att skapa ett attraktivt Kalmar län där invånarna får chansen att växa och utvecklas. Den har ett viktigt egenvärde men kultur och kulturutövande är också ett viktigt verktyg för folkhälsoarbete och integration.

Alliansen vill se ett bredare och mer tillgängligt kulturutbud i länet. Fler personer ska inkluderas i kulturupplevelser och skapande, och kulturkonsumenterna ska få tillgång till fler privata kulturutövare. Vi vill utveckla möjligheterna att få kulturfinansiering för lokalt skapande och fler projekt utanför länets etablerade kulturinstitutioner.

Eftersom merparten av institutionerna finns i Kalmar är det oacceptabelt att det nuvarande systemet för kulturreSOR till dessa inte fungerar. En fungerande modell måste utarbetas så att barn och ungdomar utanför Kalmars närhet får samma möjlighet att besöka till exempel Läns museet som de som bor där. En ny modell bör också medföra att privata kulturverksamheter blir resmål inom ramen för kulturreSOR.

Kulturens räckvidd i länet har stor betydelse. Hur de landstingsfinansierade verksamheterna är närvarande i hela länet med sitt utbud måste påverka tilldelningen av anslag från landstinget. En sådan tilldelningsmodell behöver utvecklas.

Kalmar län har fortsatt en stor andel nyanlända människor. Kulturutbudet kan vara en del i välkommandet och starten på integrationen. Landstinget borde med relativt små anslag kunna stimulera en sådan verksamhet.

Alliansen vill:

- Stimulera kulturföreningar och kulturinstitutioner att delta i välkommandet av nyanlända.
- Utveckla möjligheterna till kulturreSOR så att betydelsefulla kulturinstitutioner i länet, även de privata, blir tillgängliga för skolelever från hela länet.

Förstärkt kompetensförsörjning

En av Kalmar läns största utmaningar de kommande åren är kompetensförsörjning till både företag, kommuner och landsting. Arbetet med kompetensuppbyggnad och fler utbildningsmöjligheter måste förstärkas. Länet har det senaste åren tagit emot många nyanlända, varav många har stora behov av utbildning på olika nivåer. Genom ett mer målmedvetet arbete kan människor erbjudas utvecklingsmöjligheter samtidigt som kompetensförsörjningen i länet förbättras.

Flera nivåer i utbildningssystemet måste nyttjas. En av dem är Yrkeshögskoleutbildningarna (YH) där länet tappat utbildningar. En ny gemensam strategi för att utveckla tillgången till YH-utbildningar i länet måste utarbetas.

Landstinget har en viktig egen resurs i de fyra folkhögskolorna. Deras roll i kompetensförsörjningen kan utvecklas. Exempelvis finns i framtiden ett ökat behov av medicinska administratörer och andra yrkesgrupper, som specialiserade undersköterskor och sjukvårdsbiträden.

Folkhögskolorna har varit väldigt viktiga i arbetet med att ge förstärkt svenskundervisning till nyanlända med vårdutbildning. Dessa erfarenheter kan användas inom fler områden. Kompetensen på folkhögskolorna behöver bli tillgänglig på fler orter i länet där behoven är särskilt stora. Skolornas flexibilitet innebär att verksamheten inte ska begränsas till befintliga lokaler utan snabbt ska kunna ta sig ut på plats i länet för och möta lokala behov. Exempel på sådana platser kan vara kommuner med högre ohälsotal och arbetslöshet, som Hultsfred och Högsby.

Samarbetet med Linnéuniversitet måste fortsätta att utvecklas så att det ännu starkare kan bidra till utvecklingen av länet.

Alliansen vill:

- Göra det möjligt för fler att läsa på folkhögskolorna genom utlokaliserad verksamhet.
- Skapa en strategisk plan för hur fler YH-utbildningar ska bli tillgängliga i länet.
- Anpassa folkhögskolornas efter nya målgrupper vad gäller fysisk tillgänglighet.
- Att folkhögskolorna fortsätter arbeta med YH-utbildningar för att möta särskilda behov på arbetsmarknaden.
- Utveckla samarbetet med Linneuniversitet.
- Nyttja folkhögskolorna till att i än högre grad bidra till landstingets kompetensförsörjning.